

prof. dr hab. Zdzisław Stolarczyk
Akademia Muzyczna w Krakowie
Dziedzina: Sztuki muzyczne
Dyscyplina artystyczna: Instrumentalistyka

Kraków, 21 lipca 2020

OPINIA RECENZENTA

Zleceniodawca opinii:

Rada Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. I. J. Paderewskiego
w Poznaniu.

Dotyczy:

Postępowania o nadanie panu mgr Damianowi Kurkowi stopnia doktora sztuk
muzycznych w zakresie dyscypliny artystycznej instrumentalistyka.

Podstawowe dane o Kandydacie:

Mgr Damian Kurek rozpoczął naukę gry na trąbce w wieku ośmiu lat w Państwowej Szkole Muzycznej I stopnia im. Fryderyka Chopina w Opolu pod kierunkiem mgr Piotra Waloszczyka. Ukończył studia z wyróżnieniem w klasie trąbki prof. Romana Grynia oraz w klasie trąbki naturalnej prof. Johanna Plietzscha w Akademii Muzycznej im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu. Studiował również w klasie trąbki prof. Gabriele Cassone w Konserwatorium Muzycznym w Nowarze (Włochy). Brał udział w kursach prowadzonych przez takich profesorów, jak: Philip Smith, Wolfgang Bauer, Konradin Grot, Gabor Boldoczki, Marcus Wursch, Max Sommerhalder, Mauro Maur, Ronald Romm, Richard Giangiulio, Klaus Breaker, Sergiu Carstea, Wim van Hasselt.

Jest laureatem wielu konkursów ogólnopolskich i międzynarodowych m.in. III nagroda w Międzynarodowym Konkursie Instrumentów Dętych w Brnie (Czechy, 2013), III nagroda w Międzynarodowym Konkursie Trębaczy w Tarnopolu (Ukraina, 2010), III nagroda w Ogólnopolskim Konkursie Instrumentów Dętych Blaszanych w Katowicach (2010), III nagroda w V Międzynarodowym Konkursie Muzycznym im. Michała Spisaka w Dąbrowie Górniczej (2011), II nagroda w VI Ogólnopolskim Festiwalu Trębaczy w Kaliszu w kategorii solistów (2011), II nagroda w VII Ogólnopolskim Festiwalu Trębaczy w Kaliszu w kategorii solistów (2014), I nagroda w VII Ogólnopolskim Festiwalu Trębaczy w kategorii studiów orkiestrowych (2014). Kandydat jest także laureatem Stypendium Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za Wybitne Osiągnięcia, Stypendium Artystycznego Prezydenta Miasta Poznania za wybitne osiągnięcia oraz bogatą działalność koncertową.

Współpracuje z orkiestrami oraz zespołami w kraju i za granicą m.in. Barock Trompeten Ensemble Berlin, Concertogrosso Berlin, z którą odbył trasę koncertową w roli solisty, Orkiestrą Kameralną Polskiego Radia *Amadeus*, NFM Orkiestra Leopoldinum, Poznan Barock Trumpets oraz kwintetem dętym blaszanym Castle Brass. Jest członkiem i współzałożycielem unikalnego zespołu Polish Brass Trio, który pochwalić się może wieloma koncertami w kraju i za granicą, a także licznymi nagraniami.

Mgr Damian Kurek prowadzi liczne warsztaty metodyczne a także regularnie bierze udział w Letniej Akademii Instrumentów Dętych Blaszanych, gdzie prowadzi kursy dla

trębaczy z Polski i zagranicy. Od 2014 roku jest wykładowcą w Akademii Muzycznej im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu, natomiast od 2016 roku trębaczem-solistą Filharmonii Poznańskiej im. T. Szeligowskiego.

Opinia o pracy doktorskiej:

Praca doktorska mgra Damiana Kurka pod tytułem: *Egzemplifikacja roli trąbki w wybranych dziełach kompozytorów polskich XX i XXI wieku* składa się z dwóch elementów tworzących nierozzerwalną i logiczną całość: dzieła artystycznego w postaci płyty CD oraz części opisowej. W części pisemnej wyróżnić można trzy główne części odpowiadające poszczególnym Rozdziałom. Pierwszy z nich poświęcony jest charakterystyce utworów powstałych w XX i XXI wieku stworzonych na trąbkę przez polskich kompozytorów. Rozdział II traktuje o tym samym zagadnieniu, lecz z punktu widzenia innych ośrodków muzycznych. Rozdział ten porównuje twórczość kompozytorów polskich z tą pisaną przez twórców zagranicznych. Rozdział III zawiera analizę wybranych utworów na trąbkę. Ogniwem to w sposób widoczny składa się z dwóch większych segmentów. W pierwszym z nich autor charakteryzuje wybrane techniki stosowane przez polskich kompozytorów w utworach na trąbkę w XX i XXI wieku (brzmieniowość, tonalność, forma muzyczna). Drugi segment Rozdziału III stanowi centrum pisemnej części dysertacji doktorskiej – na swoich kartach zawiera biografie wybranych kompozytorów polskich oraz analiza ich dzieł. Wybór kompozycji stanowiących przedmiot pracy doktorskiej oceniam jako przemyślany i trafny. Kandydat zarejestrował i poddał analizie dzieła, które rozpatrywać należy z dwóch perspektyw. Z jednej strony na krążku znalazły się kompozycje twórców cieszących się już renomą o skali światowej (Krzysztof Penderecki, Aleksander Tansman) jak i tych z młodego pokolenia. Promocję dzieł najnowszych ich zarejestrowanie oraz szczegółowy opis postrzegam jako działanie wielce pożądane i właściwe. Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt przyczynienia się Autora do powstania kompozycji Ewy Fabiańskiej-Jelińskiej *Preludium na trąbkę solo*, który to utwór powstał specjalnie na potrzeby dysertacji.

Na płycie CD zapisane zostały następujące utwory:

1. **Ewa Fabiańska-Jelińska - *Preludium na trąbkę solo***
2. **Marcel Chyrzyński – *Tribute to Miles***

3. Aleksander Tansman – *Miniatury na trio dęte blaszane*

Cz. I - Choral

Cz. II - Toccata

Cz. III - Cantilena

Cz. IV - Ostinati

Cz. V - Sarabande

4. Ewa Fabiańska-Jelińska – *Trzy Tańce polskie na kwintet dęty blaszany*

Cz. I Mazur

Cz. II Kujawiak

Cz. III Oberek

5. Krzysztof Penderecki – *Concertino na trąbkę i orkiestrę*

(wersja na trąbkę i fortepian)

Cz. I Andante

Cz. II Larghetto

Cz. III Intermezzo

Cz. IV Vivo ma non troppo

Jak uwidacznia to powyższy wykaz, a także stwierdza sam Kandydat: „utwory uszeregowano według planu uwzględniającego konkretną konfigurację instrumentalną”. Dzięki temu interesującemu zabiegowi artystyczna prezentacja dzieła odbywa się w sposób pozwalający poznać Doktoranta jako muzyka wszechstronnego, potrafiącego odnaleźć się w każdym składzie instrumentalnym – od gry całkowicie solowej (Ewa Fabiańska-Jelińska *Preludium na trąbkę solo*) poprzez duet z instrumentami perkusyjnymi (Marcel Chyrzyński *Tribute to Miles*), trio blaszane (Aleksander Tansman *Miniatury*), kwintet blaszany (Ewa Fabiańska-Jelińska *Trzy Tańce polskie*), po dzieło wykonywane w oryginale z orkiestrą symfoniczną (zarejestrowane w wersji na fortepian *Concertino na trąbkę* Krzysztofa Pendereckiego). Sposób ten obrazuje nie tylko możliwości wykorzystania trąbki w różnych formacjach, lecz również i umiejętności głównego wykonawcy w biegłym poruszaniu się w przeróżnych stylach muzycznych XX i XXI wieku.

W nagraniu Doktorantowi towarzyszyli:

- Maria Rutkowska – fortepian,
- Bartłomiej Miler – instrumenty perkusyjne,
- Tomasz Kuboń – waltornia,

- Jakub Domański – trąbka,
- Wojciech Jeliński – puzon,
- Mateusz Kurek – tuba.

Nagrań dokonano w Auli Nova Akademii Muzycznej im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu (E. Fabiańska-Jelińska *Preludium na trąbkę solo*, K. Penderecki; 27.04.2019), Sali Błękitnej Akademii Muzycznej im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu (M. Chyrzyński; 28.04.2019) oraz Auli Państwowej Szkole Muzycznej I i II stopnia im. Wacława z Szamotuł w Szamotułach (A. Tansman, E. Fabiańska-Jelińska *Trzy Tańce polskie na kwintet blaszany*; 3.06.2019). Realizatorem nagrania byli Sergiusz Supron oraz Paweł Pełczyński. Moje wielkie uznanie budzi fakt zarejestrowania kilku kompozycji w ściśle przylegających do siebie terminach. W tym względzie wyróżnia się dzień 27 kwietnia 2019 r., w którym mgr Kurek zarejestrował nie tylko wymagające *Concertino na trąbkę* Krzysztofa Pendereckiego, lecz również *Preludium na trąbkę solo* Ewy Fabiańskiej-Jelińskiej. W kolejnym dniu Kandydat nagrał dzieło Marcela Chyrzyńskiego. Taki układ rejestracji kompozycji jest niezwykle wymagający dla solisty nie tylko kondycyjnie, ale także artystycznie. Patrząc przez pryzmat efektu finalnego, Kandydat bezsprzecznie sprostał tym wymaganiom. Zapisane na nośniku cyfrowym nagranie pozwala ocenić Doktoranta jako dojrzałego artystę, o dużej sprawności wykonawczej i wielkiej wyobraźni. W nagraniu wyeksponowane zostało jego niezwykle wyczerpujące na niuanse stylu, dbałości o barwę dźwięku oraz znakomite opanowanie technicznej strony gry. Odnotować również należy poza wysokim poziomem artystycznym gry umiejętność współpracy Kandydata z innymi wykonawcami ze szczególnym uwzględnieniem wątku kameralistyki. Różnorodność utworów została przedstawiona w sposób interesujący i zrozumiały oraz w spójnej pod względem artystycznym interpretacji. Również pod względem realizacji dźwięku zaprezentowana płyta przygotowana została w sposób staranny i profesjonalny. W mojej opinii przedstawione dzieło artystyczne zasługuje na wysoką ocenę.

Część opisowa pracy doktorskiej mgra Damiana Kurka obejmuje 80 stron. Składa się ze wstępu, trzech Rozdziałów, podsumowania, bibliografii, spisu ilustracji, przykładów oraz tabel, a także streszczenia w języku polskim i angielskim. Tok przemyśleń oraz budowę pracy oceniam jako czytelną i prawidłową.

W sześciostronicowym Rozdziale I pt. *Charakterystyka utworów komponowanych na trąbkę przez polskich kompozytorów w XX i XXI wieku na podstawie wybranych dzieł* Kandydat

przedstawia charakterystyczne dla polskiej literatury trąbkowej cechy widziane przez pryzmat wybranych przez niego kompozycji. Czyni to z punktu widzenia trzech obszarów: ujęcia brzmieniowego, tonalnego i formalnego. Moją uwagę zwrócił odcinek poświęcony brzmieniowości, który nie tylko opisuje samo zagadnienie (w tym względzie Autor wspiera się badaniami Józefa Chomińskiego), ale także przytacza konkretne przykłady zastosowania technik sonorystycznych w dziełach stanowiących zarówno elementy składowe dzieła artystycznego (utwory Ewy Fabiańskiej-Jelińskiej i Marcela Chyrzyńskiego) jak i spoza wybranego zestawu - autorstwa Hanny Kulenty czy Aleksandry Gryki.

W pierwszym akapicie Rozdziału II pt. *Charakterystyka utworów komponowanych na trąbkę w XX i XXI wieku w innych ośrodkach muzycznych w zestawieniu z wybranymi dziełami na trąbkę polskich kompozytorów* Kandydat stawia interesującą i właściwą tezę, w myśl której w kompozycjach solowych powstałych w XX i XXI wieku przeznaczonych na trąbkę „wykorzystanie pewnych technik kompozytorskich podyktowane było nie tyle cechami charakterystycznymi warsztatu konkretnego twórcy, ale raczej możliwościami technicznymi bezpośredniego adresata kompozycji”. W dalszym przebiegu Rozdziału Autor przytacza konkretne przykłady z literatury trąbkowej autorstwa Hainza Karla Grubera, Karlheinz Stockhausena i Luciano Berio. Następnie opisuje ich współpracę z wirtuozami trąbki: Hakanem Hardenbergerem, Markusem Stockhausenem, Gabriele Cassone, której rezultatem było stosowanie przez kompozytorów w swoich dziełach całego szeregu efektów sonorystycznych (m.in.: dwudźwięki, trójdzźwięki, ćwierćtony, preparację instrumentu poprzez wyciąganie krąglików strojeniowych), którymi biegle posługiwali się wymienieni powyżej artyści. Użyte w toku przemyśleń argumenty uważam za trafne.

Rozdział III noszący tytuł *Biografie wybranych kompozytorów polskich oraz analiza ich dzieł* stanowi centrum opisowej części pracy doktorskiej. Pod względem konstrukcyjnym Kandydat przyjął tu jednolity system, w założeniach którego w pierwszej kolejności zamieszcza on skróconą wersję biogramów poszczególnych kompozytorów oraz genezę ich dzieł. Następnie w dwóch podrozdziałach Autor dokonuje analizy budowy i materiału muzycznego utworu oraz charakteryzuje poszczególne jego części.

Rozdział III rozpoczyna analiza *Preludium na trąbkę solo* Ewy Fabiańskiej-Jelińskiej. Kandydat po przedstawieniu sylwetki kompozytorki przytacza informacje traktujące o genezie dzieła. Warto podkreślić tu fakt, że dzieło powstało na zamówienie Doktoranta oraz przy jego udziale. W mojej opinii potwierdza to doskonale z postawioną w Rozdziale II tezę, która dotyczy efektów współpracy twórcy z wykonawcą. Następnie, po przedstawieniu znaczenia w historii muzyki terminu *preludium*, mgr Kurek przechodzi do analizy utworu. W

podrozdziałach poświęconym konstrukcji dzieła najwięcej miejsca Autor poświęca faktowi dwukrotnej zmiany instrumentu (flugelhorn – trąbka in C – flugelhorn) oraz zastosowaniu środków brzmieniowych. Występowanie w *Preludium* Ewy Fabiańskiej-Jelińskiej tych ostatnich doskonale opisuje zdanie: „Materiał muzyczny ukształtowany został w większości z brzmień tradycyjnych, zaś nowe brzmienia (pojawiające się kilkakrotnie) stanowią raczej intrygujący dodatek niż przyczynek do traktowania kompozycji na sposób isticie sonorystyczny”. Niemniej jednak dzieło wymaga od wykonawcy umiejętności posługiwania się „nowoczesnymi” środkami brzmieniowymi takimi jak: *glissando*, stukanie o czarę głosową instrumentu, śpiewanie przez instrument, dwudźwięki. W mojej opinii Kandydat posiada odpowiednie umiejętności umożliwiające mu wykonanie wyżej wymienionych elementów, czemu daje wyraz w nagraniu kompozycji.

Po przedstawieniu (w sposób stosunkowo obszerny) biografii Marcela Chyrzyńskiego, Doktorant przedstawia genezę jego utworu *Tribute to Miles*. Z największym zdziwieniem odnotowałem informację, że tak wartościowy utwór, pomimo ponad dwudziestu lat swojego istnienia, nie został jeszcze oficjalnie wydany. Opis budowy dzieła oraz charakterystykę poszczególnych odcinków dzieła oceniam jako trafny. Faktem, który chciałbym podkreślić jest sposób, w jaki Doktorant w nagraniu posługuje się unikatowym językiem muzycznym kompozycji. Jak napisano w części opisowej: „tytuł, wyraźnie zarysowuje odwołanie do jednej z najważniejszych postaci muzyki jazzowej - Milesa Davisa. Przywołanie nazwiska tego muzyka sugeruje, iż w toku samej kompozycji słuchacz odnajdzie niezwykle wyraźne odwołania do muzyki jazzowej”. W nagraniu mgr Kurek stylem jazowym posługuje się doskonale, dodając do tego jednocześnie umiejętne wykorzystanie sonorystycznych środków brzmieniowych jak np. dźwięki szumowe czy zakrywanie dłonią czary głosowej. Tworzy to bardzo interesującą syntezę stylów, co zasługuje na szczególne podkreślenie.

W opisie najstarszego w zestawieniu utworu (1976 – przyp. Z.S) – *Miniatury na trio blaszane* Aleksandra Tansmana Autor zastosował przyjętą formę konstrukcyjną. Po przedstawieniu sylwetki kompozytora Kandydat opisał fakty związane z powstaniem oraz kolejnymi losami utworu. Z wielkim zainteresowaniem i uznaniem odebrałem fakt, że dzieło to dzięki dysertacji doktorskiej mgra Kurka wróciło z zapomnienia. Dzięki jego zaangażowaniu, wnikliwości oraz pracy stworzono nie tylko nową kopię partytury (której Autor zakupił ostatni egzemplarz), ale również powstały indywidualne głosy niedostępne do tej pory w ofercie żadnego wydawnictwa. Działanie takie uznaję za bardzo cenne i właściwe, patrząc również w szerszym kontekście widzenia muzyki polskiej. Po przedstawieniu założeń formalnych terminu *miniatura* (Doktorant w tym celu posługuje się

badaniami wybitnego polskiego muzykologa Bohdana Pocięja) oraz opisie związków *Miniatur* Tansmana z dziełami Roberta Schumanna, Autor przechodzi do wątku konstrukcyjnego oraz analizy stylistycznej. Tu moją uwagę zwróciła wnikliwość tej ostatniej, ze szczególnym podkreśleniem wątku zastosowania skali chromatycznej.

W odcinku poświęconym kolejnej kompozycji Ewy Fabiańskiej-Jelińskiej Autor pomija nakreśloną wcześniej biografię kompozytorki. Następnie przedstawiony został opis zastosowania w muzyce klasycznej wątków polskiej muzyki ludowej (Kandydat posługuje się w tym celu opinią Józefa Chomińskiego) i roli jaką odegrali w tym temacie Fryderyk Chopin, Karol Szymanowski, Stanisław Moniuszko, Karol Kurpiński, Henryk Wieniawski i inni. W części poświęconej analizie oraz budowie dzieła Kandydat skupia się głównie na partii trąbek, których partia wpisuje się w temat pracy doktorskiej. Wątki konstrukcyjno-stylistyczne mgr Kurek rozpatruje w dwóch zasadniczych kontekstach: materiału brzmieniowego, muzycznego oraz rytmicznego. Tok przemyśleń oraz opis oceniam jako właściwy.

Opis ostatniego z zarejestrowanych dzieł – *Concertino na trąbkę* Krzysztofa Pendereckiego odbywa się w zgodzie z przyjętą formą. Na pierwszych stronach sekcji poświęconej tej kompozycji Autor w skróconej formie przedstawia sylwetkę kompozytora, po czym nieco miejsca przeznacza na analizę i opis formy *concertino*. Interesujące tu są porównania do innych dzieł przeznaczonych na trąbkę (*Concertino na trąbkę orkiestrę smyczkową i fortepian* Andre Jolive, *Koncert na trąbkę i orkiestrę* Henriego Tomasiego czy *Koncert na trąbkę, orkiestrę smyczkową, cztery kotły, ksylofon i tam-tam* Kazimierza Sikorskiego) oraz opis genezy tego gatunku oraz jego związki z twórczością Roberta Schumanna (w tym celu Autor ponownie korzysta z opinii Józefa Chomińskiego). Część analityczna została przeprowadzona prawidłowo, a tok przemyśleń oceniam pozytywnie. Szczęólnego podkreślenia wymaga jakość nagrania dzieła Krzysztofa Pendereckiego dokonana przez Kandydata, sposób interpretacji oraz wysoki poziom artystyczny wykonania.

Pod względem graficznym część opisowa pracy doktorskiej jest bardzo dobra. Uwagę zwraca stojący na wysokim poziomie styl wypowiedzi i bogactwo języka. Ilustracje oraz przykłady nutowe zamieszczone w tekście są dopracowane pod względem technicznym i wizualnym, a także w zrozumiały sposób opisane. Drobne uchybienia edytorskie takie jak: brak dostatecznego wyjustowania tekstu, błędy interpunkcyjne czy niekonsekwencja w stosowaniu kursywy pozostają bez jakiegokolwiek wpływu na merytoryczną jakość całości. Wątek badawczo-odkrywczy potraktowany został należycie, czego dowód stanowi między innymi jakość i nowatorskie spojrzenie na analizy stylistyczno-formalne poszczęólnych

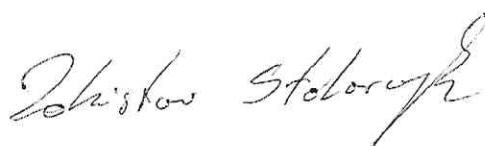
wpływu na merytoryczną jakość całości. Wątek badawczo-odkrywczy potraktowany został należycie, czego dowód stanowi między innymi jakość i nowatorskie spojrzenie na analizy stylistyczno-formalne poszczególnych kompozycji. Kandydat w jednym z fragmentów części opisowej pisze: „niemożliwa okazała się pełna analiza wszystkich wykorzystywanych form, jednak autor postarał się o ich krótką charakterystykę, która w końcowej fazie ma na celu ukazanie w jak najszerszym zakresie pewnego zespołu cech charakterystycznych.” Cele, które mgr Kurek postawił sobie w poprzednim zdaniu, a także we jednym z fragmentów wstępu: „ukazanie cech charakterystycznych utworów komponowanych na trąbkę przez polskich kompozytorów XX i XXI wieku oraz usytuowanie tych kompozycji w literaturze przedmiotu” bezsprzecznie zostały osiągnięte.

KONKLUZJA

Praca doktorska mgra Damiana Kurka stanowi cenny wkład w dyscyplinę artystyczną Instrumentalistyka. Dzieło artystyczne oraz jego opis pozwalają przedstawić przedmiot pracy doktorskiej dogłębnie i czytelnie. Zakres i forma podanych informacji jest dla reprezentowanej dziedziny sztuk muzycznych wartościowa i stanowi istotny wkład do kultury muzycznej Polski.

Z satysfakcją stwierdzam, że pan mgr Damian Kurek wykazał się stosowną wiedzą praktyczną i teoretyczną, a także umiejętnościami analitycznymi i badawczymi. Tym samym Doktorant rozwiązał założone zagadnienie artystyczne i spełnił wymagania art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku.

Pracę doktorską pana mgra Damian Kurka przyjmuję.

prof. dr. hab. Zdzisław Stolarczyk